обох тих мов і витворила ся нова мова, зовсім окрема від нашої, — московсва. Ми говорили по старому, по вкраїньску, а вони вже по новому, по московскому. Було вже два народи, ріжні обличам, мовою, звичаями, одежою. Тільки-ж тоді ще і ми, і вони звали ся однаково — Русь.

Було вже там, на півночи, й князівство Суздальске та Володимирске; князї там були з нашого роду. Один з сих князїв, Юрій, побудував там город Москву. Тільки-ж усе се була одна наша держава, і князї суздальско-володимирскі мусїли корити ся київскому великому князеви. А се їм було не до вподоби.

Один з сих князїв — Андрій Боголюбский побудував собі нову столицю, город Володимир на річцї Клязмі і вбив ся в силу. Київского великого князя він не слухав, а хотів сам бути великим князем, та не в Київі, а в Володимирі; хотів щоб усею землею порядкувала не київска Русь (Україна), а московско-суздальско-володимирска (Московщина). От він і надумав зруйнувати Київ, щоб его не було, а вся сила й краса щоб були в московскім Володимирі. Року 1169. він покликав на поміч Половців та напав на Київ, узяв его боєм, спалив і зруйнував увесь. Андрієві суздальцї-москалї, хоч самі й християне, любісїнько палили церкви й монастирі. Грабили й везли з собою все людске добро. А людей і старих, і малих — усїх вирізували [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ся, там з того часу так занепав, що нїколи вже не доходив до такої сили й розцвіту, як поперед.

На деякий час зросло тоді в гору князївство Галицке, або Червона Русь. Се був удїл нашої держави; але року 1198. закнязював там волинський князь Роман, і сей князь зріс в таку силу, що підгорнув під свою руку й знеможену Київску землю. За сим розумним та смілим князем може-б ще й визволили ся з біди, та року 1205. він поляг у бою з Поляками.

Була наша Україна богата і на землю й на всячину. Ставало й собі, було що й продавати иншим народам. Заводили ся школи, по трохи ширилась просьвіта. Навчали ся наші люде всякого ремесла й умілости: будували гарні будинки, малювали добре малюнки, всякі инші гарні річи вміли виробляти. Народ був тямущий до всего, тільки не міг собі дати ради з князями. А ті князї думали не про добро людське, а про добро своє, про свою кишеню. Жадаючи собі все більшої си-